

Definitief concept oktober 2010

Oplegnotitie bij de Havenvisie Wadden "Verantwoord Varen op het Wad" (eindversie Havenvisie 27 maart 2010).

Inleiding

In Deel 4 van de pkb Derde Nota Waddenzee (januari 2007) is aangegeven dat het rijksbeleid ten aanzien van de recreatie op de Waddenzee is gericht op het beheersbaar maken en houden van het recreatief medegebruik en het ontwikkelen van duurzame vormen van recreatie, waarbij de natuurlijke draagkracht van het gebied uitgangspunt is.

In de Nota van Toelichting bij deel 4 wordt met betrekking tot de recreatievaart geconstateerd dat sturing op het aantal vaartuigen niet voldoende is en het juist plaats, tijd en gedrag van vaartuigen en opvarenden zijn die kunnen leiden tot verstoringen. Om deze reden is het capaciteitsbeleid, door middel van het reguleren van het aantal ligplaatsen, in de pkb vooralsnog verlaten.

In de pkb wordt verder aangegeven dat een convenant wordt opgesteld gericht op een integraal beleid voor het beheersbaar maken en houden van recreatie en toerisme op de Waddenzee. Hierbij gaat het met name om het tegengaan van verstoring op de Waddenzee en het verbeteren van de veiligheid in de jachthavens.

Totstandkoming Havenvisie

Op 3 december 2007 is dit convenant, genaamd Convenant Vaarrecreatie Waddenzee (CVW), in Den Helder door 27 partijen ondertekend.

In het CVW zijn 21 afspraken vastgelegd "die in acht zullen worden genomen bij het beheersbaar maken en houden van de vaarrecreatie op de Waddenzee ten einde verstoring van de natuur te beperken. Specifiek gaat het om het beheersbaar maken en houden van het recreatief medegebruik en het ontwikkelen van duurzame vormen van vaarrecreatie, waarbij de natuurlijke draagkracht van het gebied uitgangspunt is." (CVW, artikel 2.1.)

Met betrekking tot het onderdeel "Havens" in het CVW wordt afgesproken dat voor betrokken jachthavens een haveninrichtingsplan (HIP) zal worden gemaakt. Het gaat hierbij om de direct aan de Waddenzee grenzende jachthavens van de Waddeneilanden, Den Helder, Den Oever, Harlingen, Lauwersoog, Delfzijl en Termunterzijl.

Ten behoeve van de uitvoering van deze afspraak hebben betrokken gemeenten, als eerste stap, aan bureau Oranjewoud de opdracht gegeven om een visie te schrijven die kan dienen als basis en uitgangspunt voor het opstellen van de individuele haveninrichtingsplannen.

Het eindconcept Havenvisie Wadden is in september 2009 ter instemming voorgelegd aan de betrokken gemeenten, en voor reactie aangeboden aan de betrokken ministeries, waddenprovincies, jachthavenbeheerders en NGO's op het gebied van recreatie/toerisme en natuur. Reacties zijn ontvangen van gemeenten, jachthavenbeheerders en provincies.

De gemeenten en de Stichting Jachthavens Waddeneilanden hebben ingestemd met de Havenvisie.

De provincie Noord-Holland heeft een aantal opmerkingen gemaakt, die voor zover mogelijk zijn verwerkt in de visie.

Naar aanleiding van de reactie van de Coalitie Wadden Natuurlijk (CWN) heeft in april 2010 afzonderlijk overleg plaatsgevonden tussen de Stuurgroep Uitvoering Convenant en vertegenwoordigers van de CWN.

In dit overleg is met name gesproken over de wijze waarop in de Havenvisie en in de verdere uitwerking daarvan de volgende zaken aan de orde komen:

- de dubbeldoelstelling: betere recreatie (ontwikkeling veilige en duurzame jachthavens) en betere natuur (tegengaan van verstoring natuurwaarden);
- het sturingsmechanisme: sturen op gedrag, plaats en tijd van vaartuigen en opvarenden;
- integraliteit convenant: uitvoeren afspraken convenant en regievoering.

Verder is in dit overleg gesproken over de mogelijke betrokkenheid van de CWN bij het vervolg/uitwerking van de Havenvisie.

Inhoud Havenvisie

De Havenvisie is geschreven vanuit de doelstelling van het CVW, met als uitgangspunt dat het recreatief medegebruik van de Waddenzee mogelijk is binnen de natuurlijke draagkracht van het gebied, waarbij het "sturen op goed gedrag" een belangrijk instrument is.

In de Havenvisie gaat het om een visie op de ontwikkeling van de vaarrecreatie waarbij een verhoging van de kwaliteit van de aspecten ecologie, veiligheid, en milieu èn van de recreatie ("betere vaarrecreatie - betere natuur") voorop staat.

In de Havenvisie wordt bij de beschrijving van de huidige situatie, de toekomstwensen en de gevolgen van deze wensen voor de natuurlijke waarden van de Waddenzee, en bij het advies over de ontwikkeling van de jachthavens, gebruik gemaakt van een clusterbenadering.

De volgende 4 clusters worden onderscheiden: Eems, Oostelijk Wad, Centrale Wad, en Westelijk Wad.

De Havenvisie biedt inzicht in de huidige situatie van de jachthavens en geeft richting aan de toekomstige ontwikkeling van deze havens, waarbij de belangrijkste trends en ontwikkelingen in de recreatievaart zijn meegenomen (zoals demografische, economische, en technische ontwikkeling, vaar- en recreatiegedrag, en ontwikkeling vaarrecreatie IJsselmeergebied).

De belangrijkste conclusies van de Havenvisie (Hoofdstuk 5) zijn:

- 90% van de recreatievaart beweegt zich via betonde vaarroutes naar de passantenhavens; dit geeft nauwelijks verstoring;
- 10% beweegt zich buiten de betonde routes en/of valt droog; het risico van verstoring wordt niet veroorzaakt door de aanwezigheid van schepen maar door het gedrag van de opvarenden; met sturing op gedrag wordt het risico op verstoring van natuurwaarden geminimaliseerd;
- voldoende veiligheid wordt niet in alle havens geboden;
- er is sprake van autonome groei van de recreatievaart uit het IJsselmeergebied; zowel op de korte termijn als de lange termijn dient deze groei gefaciliteerd te worden; indien dit niet gebeurt, zullen zich in de toekomst op meer locaties knelpunten ontwikkelen ten aanzien van veiligheid;
- een uitbreiding van de opvangcapaciteit van waddenhavens is vanuit het oogpunt van veiligheid noodzakelijk;
- het effect van de geconstateerde noodzakelijke en gewenste capaciteitsuitbreidingen is naar verwachting beperkt en kan worden geminimaliseerd door sturing op gedrag.

Vervolg en uitwerking visie

In de Havenvisie wordt geadviseerd om bij de uitvoering van het CVW onderscheid te maken tussen een korte termijn (5 jaar) en een lange termijn (15 jaar).

De korte termijn is gericht op het oplossen van de bestaande onveilige situaties in de havens van Schiermonnikoog en Ameland (cluster B), Terschelling en Harlingen (cluster C), en op de opvang van de autonome groei (cluster A 5,1%, cluster B 10,4%, cluster C 13,1% en cluster D 27,6%) tot 2015. Per cluster zal overeenstemming bereikt moeten worden hoe de opvang van deze groei op korte termijn gerealiseerd kan worden. Het gaat daarbij om een combinatie van ligboxen ten behoeve van de maatgevende capaciteit en langsteigers (buffercapaciteit), en noodopvang om bij grote drukte de schepen op een verantwoorde wijze te kunnen accommoderen. Daarbij wordt in eerste instantie gekeken naar de ruimte binnen de bestaande havenkom.

De lange termijn is gericht op de opvang van verdere autonome groei tot 2025 in de 4 clusters.

De mogelijkheid/wenselijkheid van capaciteitsuitbreiding op lange termijn is mede afhankelijk van de werking van de afspraken die zijn vastgelegd in het CVW.

De afspraken in het CVW over educatie, informatie en communicatie spelen een belangrijke rol bij de sturing op gedrag, met name de deelprojecten "Gastheerschap op het Wad" en "Ik pas op het Wad".

Ook de afspraken over de handhaving zijn daarbij uiteraard van belang.

In de verdere uitwerking van de Havenvisie c.q. het opstellen van de concrete haveninrichtingsplannen zal een goede balans moeten worden gevonden tussen capaciteitsuitbreiding en (de resultaten van) het sturen op gedrag.

Met betrekking tot het opstellen van de concrete haveninrichtingsplannen (HIP) het volgende.

Korte termijn (2010-2015):

- HIP voor Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling en Harlingen met nadruk op veiligheid en kwaliteit;
- de ontwikkeling van plannen/maatregelen gericht op herschikking/inrichting van ligplaatsen ten behoeve van veiligheid en kwaliteit (veilige opvang autonome groei) in de overige jachthavens wordt geaccepteerd vanuit het principe van bestaand gebruik.

Lange termijn (2010-2025):

- HIP met nadruk op opvang autonome groei en uitbreiding capaciteit;
- de mogelijkheid van opvang van de autonome groei en de wens tot uitbreiding van ligplaatsen en passantenplaatsen in de clusters A,B,C en D is mede afhankelijk van de resultaten van de evaluatie van het CVW in 2012;
- de resultaten van de evaluatie van het CVW en de ervaringen met de deelprojecten "Gastheerschap op het Wad" en "Ik pas op het Wad" zijn uitgangspunt; het HIP wordt daarmee onderdeel van het totaalpakket van (CVW) afspraken;
- HIP gericht op de ontwikkeling van plannen/maatregelen voor capaciteitsuitbreiding wordt per cluster besproken/bepaald; de Havenvisie is samen met de oplegnotitie richtinggevend;
- het moment van wel/niet doorgaan met plannen/maatregelen voor capaciteitsuitbreiding wordt binnen de cluster per haven bepaald. De integraliteit moet hierbij worden bewaakt.